

MAGYAR GYÁRIPAR

A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségének lapja

Milyen volt 2023, milyen lesz a gazdaság 2024-ben?

Aki válaszol: Dr. Futó Péter, Felcsuti Zsolt,
Lakatos Péter, Gablini Gábor, Gál Pál Zoltán,
Koji László, Dr. Orosz Csaba

LXIII. ÉVFOLYAM, 2023. 10. SZÁM

TARTALOM

FÓKUSZBAN

Milyen volt 2023, és milyen gazdasági év várható 2024-ben?	3
Dr. Futó Péter	4
Kissé javult a gazdasági hangulat az euróövezetben	5
Felcsuti Zsolt	6
Decemberben tovább lassult az euróövezet gazdasági aktivitása	7
Lakatos Péter	8
Gablini Gábor	10
Gál Pál Zoltán	11
Koji László	13
dr. Orosz Csaba	15

NAGYÍTÁS

A befektetők nem hisznek a fenntarthatósági jelentéseknek	14
Már a klímacélokat is letörte a magas infláció	17
A kkv-k beruházási hajlandósága 6 éves mélyponton van egy kutatás szerint ...	18

EURÓPAI UNIÓ

Indul az európai szemeszter: ajánlások a versenyképesség javítására	19
Informatikai állami támogatásokat hagyott jóvá az Európai Bizottság	21

KÖNYVJELZŐ

Elon Musk, az örülten innovatív zseni.	22
Gótikus templomok a történelmi Magyarországon	23

A MAGYAR GYÁRIPAR az MGYOSZ hivatalos havilapja

Kiadja a Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége

Szerkesztőség:

1054 Budapest, Széchenyi rakpart 3.

Telefon: 06 (1) 474-2041

E-mail: mgyosz@mgyosz.hu

Internet: www.mgyosz.hu

Layout és képszerkesztés: Csávás Viktória

Címlapkép: istock.com

Hirdetésfelvétel: klajko@mgyosz.hu

Telefon: 06 (1) 474-2041

ISSN: 1219-6193

**Sikerekben
gazdag, békés,
boldog új évet
kívánunk
minden
tagunknak!**

MGYOSZ

Milyen volt 2023, és milyen gazdasági év várható 2024-ben?

Milyen volt 2023, és mi várható 2024-ben? – minden év decembereiben évértékelésre kérjük az MGYOSZ elnökét, társelnökeit, s alelnökeit, valamint arra, hogy vázolják azt is, milyen lesz a következő év. A válaszok szerteágazóak. Egy azonban közös bennük: fontosnak tartják a hitet, a reményt, hogy rámutassanak, mindig van esély a jobbra, aminek megvalósulását a körülmények nehezíthetik, de valóban rajtunk múlik, mit hozunk ki magunkból, cégünkől, a magyar gazdaságból.

Dr. Futó Péter: 2024 már a kilábalás éve is lehet, ha nem rontjuk el

Az elhúzódó orosz-ukrán háború, a 2023. október 7-én kirobbant izraeli háború és a még nyomokban meglévő COVID-járvány is hihetetlenül magas energiaárakat és kétszámjegyű inflációt okozott.

A GDP éves szinten negatív tartományba csúszott, az infláció ugyan egyszámjegyű lett az év utolsó hónapjában, az év egészét tekintve valószínűleg 17 százalék fölött lesz.

A Covid-járvány nagyrészt levonult az év elején, az év végén azonban újabb lendületet vett, s ki tudja, hol áll meg, kit hogyan talál meg.

A nemzetközi piacon az energiaárak hektikusan mozogtak -- sajnos többször fölfelé, mint lefelé –, év végére jelentősen csökkentek, de megmaradt a bizonytalanság, a „bármi bármikor megtörténhet” érzése. Az Európai Unió és az Egyesült Államok a háború miatt szankciókkal szigetelte el az orosz gazdaságot. Ennek bumerángthatása sem elhanyagolható.

Innen szép nyerni, mondhatnánk, így 2024 már a kilábalás éve is lehet, ha nem rontjuk el. A nemzetközi gazdaság alakulását nagyban befolyásolja, lesz-e béke a világban. Az is kérdés, miként változik az amerikai-kínai viszony. Ha elmérgesedik, az nem hagyja érintetlenül a világ-gazdaság alakulását sem.

Az előrejelzők ezért csak mérsékelten optimisták 2024. évi kilátásokat illetően. Lesz növekedés, de lassuló ütemben bővül a világ-gazdaság, valamivel 2 százalék fölötti számot valószínűsítene.

A magyar kormány ennél jóval optimistább a magyar gazdaság jövő évét illetően: 2024-ben 4 százalékos GDP növekedéssel, valamint azzal számol, hogy a költségvetési hiány 3 százalék alá kerülhet.

Ez nem lenne rossz, ha a gazdaságban a reálfolyamatok stabilan felfelé indulnának. Szűkebb területemről idézve a példát: a lakáspiac 2023-ban nagyot zuhant, a fizetőképes kereslet visszaesése a magas hitelkamatokkal párosulva rossz számokat eredményezett. Az ingatlanfejlesztőknek az irodapiac sem jelenthetett vigaszt, a home office megjelenése, elterjedése bizonytalanná tette a kalkulációt: nem lehet tudni, valójában milyen mértékű zsugorodás várható ezen a téren. Van olyan szakértő, aki azt jóslja: a dolgozók nagy része ismét vissza fog térni az irodákba, mert az otthoni munka rontja a hatékonyságot, s egy egységes cégkultúra érvénye-

sítését sem teszi lehetővé. Más viszont arra teszi a voksát, hogy a home office marad, sőt, még akár növekedhet is jelenlegi mértéke. Itt legyen okos egy ingatlanfejlesztő! A home office és a járvány miatt az internetes vásárlások még népszerűbbé váltak. Ez a bevásárlóközpontok forgalmát vetette vissza.

A legnagyobb munkaadói szervezet elnökéként fontos tudni, miként alakul a munkáltatók és a munkavállalók viszonya, azaz sikerül-e

Dr. Futó Péter, a Futureal cégcsoport tulajdonos elnöke, az MGYOSZ elnöke

létrehozni, megőrizni az „egy hajóban evezés” érzését. 2023-ban sikerült valamennyire a realitásokhoz igazítani a béremeléseket: recesszióban óvatossá kell lenni, különben könnyen bajba sodródhat egy vállalat. E visszafogott magatartás eredménye lett, hogy 2024-re viszont már erőteljesebb a bérigények. A legalacsonyabb keresetűek esetében méltánylandó volt a kétszámjegyű emelés: 2023 december 1-től 15 százalékkal nőttek a minimálbérek. A munkaadók ez esetben szociális érzékenységükről is tanúbizonyságot adtak: a gazdasági válság mindig a legelesettebbeket sújtja leginkább, nekik segíteni kell. Külön érdekesség, hogy e megállapodás még 2023 novemberében megszületett, és példa nélküli módon, már december 1-én életbe lépett. Ez dicséretes, ugyanakkor joggal tartanak attól a munkaadók, hogy e példa alapján a dolgozók többi csoportja is elvárja a kétszámjegyű emelést. Nehéz lesz közös nevezőre jutni, ezen a téren 2024-ben sok vitára számíthat.

A munkaerő-piac ugyanakkor nemcsak a felerősödő bérkövetelések miatt nehéz. Képzett munkaerőből állandósult a hiány, de már betanított

munkásból sincs elég. Felgyorsult a külföldi munkaerő szervezett beutaztatása, ráadásul messzi, más kultúrájú országokból, ami újabb feszültségek forrása lehet. Pedig kell megoldás, hiszen a hazai munkaerő a jövőben sem tudja fedezni a magyar piacon működő vállalatok munkaerőigényét. Sem mennyiségi, sem minőségi szempontból.

Ilyen helyzetértékelés alapján nehéz azt mondani, hogy 2024-ben sokkal könnyebb lesz a magyar vállalatok dolga, mint volt 2023-ban. Csak annyi állítható: erre van esély, ha a körülmények jól alakulnak. A hitelkamatok biztosan lefelé mennek, ahogy az infláció is, és talán egy fegyelmezett költségvetési politikával az államháztartás hiányát is kézben lehet tartani. Ha... 2024 júniusában két választás is lesz. Bár egy gazdasági szakembernek talán nem illik a politikára mutogatnia, de tény: ilyenkor szokott elszaladni a hiány, s évekre telhet a károk eltakarítása. Csak remélni lehet, hogy 2024-ben ez nem következik be, vagy nem olyan mértékben, ami veszélyeztetné a gazdaságot. Enélkül ugyanis tényleg van esély az ideinél jobb évre, elkezdődhet a kilábalás. Ha nem rontjuk el.

A legalacsonyabb keresetűek esetében méltánylandó volt a kétszámjegyű emelés: 2023. december 1-től 15 százalékkal nőttek a minimálbérek. A munkaadók ez esetben szociális érzékenységükről is tanúbizonyságot adtak: a gazdasági válság mindig a legelesettebbeket sújtja leginkább, nekik segíteni kell.

Kissé javult a gazdasági hangulat az euróövezetben

Javult kissé a gazdasági hangulat novemberben, de még mindig alapvetően pesszimista várakozásokat tükröz az euróövezetben az Európai Bizottság Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság (DG ECFIN) legfrissebb kimutatása alapján.

Az euróövezet gazdasági hangulatmutatója (Economic Sentiment Indicator, ESI) novemberben 93,8 pontra emelkedett az előző havi felülvizsgált 93,5 pontról, kissé nagyobb mértékben a piac által várt 93,7 pontnál. Az EU 27 tagjára vonatkozóan az ESI 0,5 ponttal javult 93,7 pontra- tudósít az MTI.

Bár a mutató legutóbbi értéke a gazdasági hangulat fokozatos javulását tükrözi a tömbön belül, továbbra is arra utal, hogy mind a vállalkozások, mind a fogyasztók kissé pesszimisták, főként az emelkedő hitelköltségek és a tartós inflációs nyomás hatása miatt.

A szolgáltatói szektor hangulatindexe 4,9 pontra javult az októberi 4,6 pontról, a fogyasztói hangulat pedig mínusz 16,9 pontra mínusz 17,8 pontról. A kiskereskedelmi ágazatban mínusz 7,0 pontra javult a hangulati mutató mínusz 7,4-ről, az építőiparban pedig mínusz 4,8 pontra mínusz 5,5-ről.

A feldolgozóiparban viszont romlott, mínusz 9,5 pontra ment le mínusz 9,2 pontról a várt javulás, mínusz 8,9 pont helyett.

A legnagyobb euróövezeti nemzetgazdaságok közül az ESI Hollandiában 2,9 ponttal, Franciaországban pedig 2,0 ponttal javult, míg Spanyolországban 1,5 ponttal romlott, Németországban pedig 0,5 ponttal, Olaszországban 0,3 ponttal csökkent.

A foglalkoztatási várakozások mutatója (Employment Expectations Indicator, EEI) a gazdasági hangulati mutatóval szemben mindkét régióban mérsékelten csökkent: az EU-ban 0,5 ponttal 101,8 pontra, az euróövezetben 0,7 ponttal 102,1 pontra. Az ESI-vel ellentétben az EEI továbbra is kissé a hosszú távú átlaga felett teljesít.

https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-11/bcs_2023_11_en.pdf

Felcsuti Zsolt: Európára lassan úgy tekint a világ, mint egy kedves történelmi múzeumra

A nemzetközi helyzet egyre fokozódik – idézhetném A tanú című filmből Virág elvtárs híressé vált mondását. És tényleg: háború, válság, infláció, alacsony növekedés, állandósuló munkaerő-hiány szegélyezte a nemzetközi gazdaság pályáját. Persze, voltak szerencsésebb térségek is, ahová a bajból kevesebb jutott, de Európa nem tartozott ezek közé. S mivel vállalkozásaim számára meghatározó a világgazdaság alakulása, különösen Európáé, a kérdésre válaszolva is inkább a külföldi fejleményeket értékelem.

Aggódom Európáért. 2023 csapásokkal teli év volt, s bár lassan konszolidálódott a helyzet, de e kontinens világgazdasági térsztése nem állt meg. Akárhogy nézzük, az orosz agresszió nemcsak Ukrajnának okozott kárt, de az emiatt bevezetett európai szankciók Európát is érzékenyen érintették. Nem minden országot, de például az Unió húzóországát, Németországot nagyon.

A nagy német vállalatok ezer szálon kötődtek Oroszországhoz, s ezeket a szálakat a háború miatt szét kellett szakítani. Nem egyszerű ekkora veszteség ellensúlyozása. Nem is sikerült. Németország recesszióba került, a 2023. évet nem növekedéssel, hanem némi visszaesssel zárja. De nemcsak az orosz piac elvesztése idézte elő ezt a helyzetet. A német gazdaság versenyképessége is gyengült, innovációs osztályzata sem a legjobb. Az autóipar húzóágazat maradt, de az elektromos autók versenyében elhúzott mellette az USA, de talán még Kína, Japán is. Az energiapolitika újragondolása is napirenden van, az atomerőművek leállítása, az orosz energiafüggőség felszámolása első menetben sokba kerül, s még mindig nincs meg a hosszú távon is stabil energiagazdaság. A környezetbarát energiaforrások preferálása szimpatikus törekvés, ám egyelőre nagyon sokba kerül. És ez kihat a német vállalatok versenyképességére is. Nem előnyösen. Németország keresi, de még nem találta meg a stabil növekedéshez vezető versenyképes utat.

A német gazdaság betegsége más országokra is áterjedhet, így az Európai Unió is aggodalommal figyeli az ottani fejleményeket. Persze, a németek gyengélkedése csak újabb adalék az amúgyis érzékelhető, évek óta tartó világgazdasági súlyvesztéshez. Ezt sok tényező idézte, idézi elő: gazdasági és társadalmi válságok, háborúk, folyamatos népességfogyás, lassuló növekedés,

energiaválság, gyengülő versenyképesség, erőtlén innovációs tempó. Ez azt is jelentheti, hogy Európára lassan úgy tekint a világ, mint egy kedves, történelmi múzeumra, ahová jó ellátogatni, de ott vállalkozni már nem annyira. A múzeumi jövő nem igazán vonzó egy feltörekvő vállalkozó számára.

A világ kétpólusú marad, de már egyértelműen az USA és Kína van az egyes pólusokon. Európa még szeretne a 3. helyre felsorakozni, de egyre kisebb erre az esélye. A kort meghatározó innovációk – elektromos autó, okostelefon, mesterséges intelligencia stb. – Amerikából indultak. Kína,

Felcsuti Zsolt, az MPF Holding tulajdonos elnöke, az MGYOSZ társelnöke

Japán is elkapta ezt a lendületet, s beszállt pl. az elektromos autók gyártásába, Európa csak nagy késéssel, követő üzemmódban. Az élet, a gazdaság felgyorsult, aki ezt a tempót nem tudja felvenni, lemarad.

Az európai gazdasági gondok jelentős részben abból is adódhatnak, hogy itt elkényelmesedtek az emberek, nem szeretnek dolgozni. Vagy nem úgy dolgoznak, ahogy például az ázsiai munkaerő. Európában magas szintet ért el a fogyasztás, ezt lehetővé teszik a magas bérek, a sok szociális juttatás. Az európai értékrendben magasra értékelt az ember, ami jó. Ám a következmény nemcsak pozitív, a gazdasági versenyképesség szempontjából kifejezetten hátrányos az elkényeztetett, öntudatos munkaerő. A jóllétnek ára van. Európa ezt fizeti meg a gyengébb versenyképességgel, a lemaradó innovációs teljesítménnyel. Ezzel szemben az ázsiai országokban szinte azért élnek az emberek, hogy dolgozzanak. Nem mondom, hogy ez a kívánatos irány, de ez óhatatlanul megjelenik a gazdasági teljesítményben is. Egy ilyen elszánt, jóértelemben pénzéhes csapat sokat dolgozik, sokat

teljesít. Ennek előbb-utóbb ott is meglátszik majd a hatása az életszínvonalban is: nagyobb lesz a belső fogyasztás – sőt, Kínában már ma is jelentős az ún. középosztály, melynek fogyasztása az európai mérettel vetekszik –, erősödik a minőségi igény, ami kellően ösztönző lehet a gyártóknak. Akár a nagy belső piac is elegendő méretet jelent a gazdaságos termeléshez.

2024. évet választások, elhúzódó háborúk, és sok nemzetközi feszültség is terheli. Nehéz megmondani, mi lesz a meghatározó. Az előrejelzések szerint – Európai Unió, IMF – nagyobb lesz a globális növekedés, mint volt 2023-ban. Ám az is látszik, hogy az európai tévesztés folytatódik. Nem tudom, hol áll meg. Európaiként drukkolok a kontinensnek, de erősítem az ázsiai kapcsolatokat is. Ezt teszi a magyar gazdaságpolitika is. Célszerű azonban mértéket tartani: a túlzott elköteleződés – bármilyen irányban – egy válságos helyzetben magával ráncolhatja. A Covid-járvány alatt hirtelen megszakadó logisztikai láncok miatt hirtelen megjelenő hiányok egyszer már feladták a leckét. Ezt a hibát nem kellene újra elkövetni.

„A jóllétnek ára van. Európa ezt fizeti meg a gyengébb versenyképességgel, a lemaradó innovációs teljesítménnyel. Ezzel szemben az ázsiai országokban szinte azért élnek az emberek, hogy dolgozzanak. Nem mondom, hogy ez a kívánatos irány, de ez óhatatlanul megjelenik a gazdasági teljesítményben is.”

Decemberben tovább lassult az euróövezet gazdasági aktivitása

A várt javulás helyett lassult a gazdasági aktivitás decemberben az euróövezetben a londoni S&P Global gazdasággkutató intézet és a Hamburg Commercial Bank beszerzésimenedzser-indexeinek az alakulása alapján.

A felmérés december 15-én közzétett előzetes adatai szerint decemberben a feldolgozóipari és szolgáltatási adatokat összesítő kompozit beszerzésimenedzser-index (BMI) a várt 48,0 pont helyett 47,0 pontra csökkent a novemberi 47,6 pontról – ismerteti az MTI az elemzést.

A feldolgozóipari BMI a várt javulás, 44,6 pont helyett maradt az előző havi 44,2 ponton, a szolgáltatási BMI pedig szintén a várt javulás, 49,0 pont helyett csökkent 48,1 pontra 48,7 pontról. A BMI 50 pont alatti értéke a vizsgált gazdasági tevékenység teljesítményének a csökkenését, 50 pont feletti értéke pedig a növekedését jelzi.

Az euróövezet kompozit beszerzésimenedzser-indexe decemberben a hetedik, a feldolgozóipari indexe a kilencedik, a szolgáltatási pedig az ötödik

egymást követő hónapban mutat teljesítménycsökkenést 50 pont alatti értékkel.

„Az euróövezet gazdasága továbbra sem szolgál fellendülésre utaló jelekkel. Éppen ellenkezőleg, a mutatók már hat hónapja folyamatosan csökkennek. A harmadik negyedév óta az euróövezet recesszióban van, aminek a valószínűsége továbbra is kifejezetten magas” – kommentálta a felmérés előzetes adataira támaszkodó megállapításait Cyrus de la Rubia, a Hamburg Commercial Bank vezető közgazdásza. Elmondta továbbá, hogy a szolgáltatási ágazat a feldolgozóiparhoz képest viszonylag stabilabb helyzetben van, és teljesítménye sokkal lassabban zsugorodik annál. Ez valószínűleg az infláció csökkenésének, valamint a bérek emelkedésének tudható be, erősítve ezzel a lakosság vásárlóerejét, ami

kulcsfontosságú elem az inkább fogyasztóorientált szolgáltatási ágazat számára. Mindezek figyelembe vételével sincsenek azonban arra utaló jelek, hogy a szolgáltatási ágazat ki tudna törni a lassuló pályáról. Nem túl biztató jel a szolgáltatási ágazatok számára, hogy az új vállalkozások száma gyorsuló ütemben csökken, mint ahogy egyre gyorsabban csökken az elvégzendő megrendelésállomány mérete is – idézi az MTI.

Az euróövezet legnagyobb nemzetgazdaságában, Németországban a kompozit BMI decemberben 46,7 pontra csökkent az előző havi 47,8-ról, alatta maradván a 48,2 pontos piaci várakozásoknak. A német gazdasági aktivitás így már sorban a hatodik egymást követő hónapban lassult, mégpedig mind a feldolgozóipar, min a szolgáltatási ágazat gyengülő teljesítménye miatt.

Lakatos Péter: A magyar GDP-t utóbb sokkal inkább az extenzív növekedés táplálta, most megfelelő hatékonyság-növekedésnek kell következnie

A mikor ezeket a sorokat írom, jól megérdemelt (???) szabadságomra indultam és a repülőn ülök. Már e cikk születése is jól jellemzi az elmúlt évet. A szerkesztő a megmondhatója, hogy tipikusan időre szállítom az ilyen írományokat, most 4-szer kértem hosszabbítást, mert előtörttek a feladatok, miközben nem tudnék tükörbe nézni, ha nem egy sikeres évről számolnék be. Elsősorban nem a pénzügyi eredmények láttán mondom ezt (legyen ez azon cégek eredményei, amikhez közöm van, vagy akár azoké, amelyekre csak rálátok. A pénzügyi eredmények sem kimagaslók, de a 2022-es vállalati eredmények voltak azok, amelyek sok helyen átmeneti megnyugvást adtak.

„Ha kereskedelmi háború van, mindenkinek rosszabb, mert a globális munkamegosztás sérül, de ha kereskedelmi béke van és nyitottak a határok, akkor nem a túlszabályozott, kevésbé innovatív, és demográfiailag rosszabbul álló Európának áll a zászló”

Az erős cégek 2022-ben jól kezelték az inflációs helyzetet: kisebb emelést engedtek a beszállítóknak, mint amit a vevőikén érvényesíteni tudtak. Az exportőrök élvezték a gyenge forint előnyeit. 2023-ra visszaestek a megrendelések (főleg a feldolgozó-, az építő- és az élelmiszeriparban), ezáltal a vállalatok árazási ereje visszaesett. Jelentős nominális béremelésekkel kellett szembenézni, pedig a kevésbé tehetősek vásárlói kosara az élelmiszerek miatt még ennél is jobban drágult, így

Lakatos Péter, a Videoton társvezérigazgatója, az MGYOSZ társelnöke

– a továbbra is feszített munkaerőpiac mellett – a munkavállalók motiváltsága sem magától értendő. Miközben a költségvetés bendője nagyobb jövedelem-központosításért kiált, a közszolgáltatások – oktatás, egészségügy – jelentős kihívásokkal küzdenek, a szolgáltatási szint messze van az elvárhatótól. A költségvetés kamatkidásai megugrottak. Összességében a GDP-eket az elmúlt években sokkal inkább az extenzív növekedés (nagyobb aktivitási ráta, külföldről beáramló munkaerő), mint a megfelelő hatékonyságnövekedés táplálta. Mindez nyilvánvalóan rengeteg frusztrációt okoz, ez meglátszik az együttműködési készségben (legyen ez vállalatban belül részlegek között, egy csoporton belül emberek között, a vevő-szállító kapcsolatban). Ha körbe nézünk a világban, országokon belül és országok között is, a ma aktív generáció életében elképzelhetetlen feszültségek kerülnek felszínre. Ijesztő (és remélem, megalapozatlan) a II. világháború előtti időszakkal való párhuzam, ahol – országokon belül és országok között is – előtte pár ével elképzelhetetlen feszültségek alakultak ki, de valahogy a tegnap elképzelhetetlen lépéseket holnapra természetesnek éljük meg, és csak a még erősebb sokkok és meglepetések ütik át az ingerküszöbünket.

2024-re áthúzódik a dekonjunkció Európában, de reménykedhetünk, hogy a második féltől már felfelé vezethet az út. Az időzítésben meghatározó lesz, hogy milyen ütemben sikerül leépíteni a – nemcsak a dekonjunkció, hanem az ellátási lánc bizonytalanságai miatt felépült – biztonsági készleteket.

Közismertek a kereskedelmi háborúkkal kapcsolatos félelmek. A legijesztőbb az, hogy Távol-Kelet és az USA is aktívabb, dinamikusabb gazdaságpolitikát folytat, fajlagosan több innovatív megoldást mutat fel, és például az USA demográfiája erős (munkaképes bevándorlók akár szabályosan, akár szabálytalanul, de folyamatosan érkeznek), és iparpolitikája (pl. IRA) pragmatikusan segíti a gazdaságot. Ha kereskedelmi háború van, mindenkinek rosszabb, mert a globális munkamegosztás sérül, de ha kereskedelmi béke van és nyitottak a határok, akkor nem a túlszabályozott, kevésbé innovatív, és demográfiailag rosszabbul álló Európának áll a zászló.

De mindezen kár elkeseredni, ezek ma a pálya részei, mint a kapu, és a szögletzászló. A szabadpiac keretei között (persze, ideális esetben), valamennyi lapot mindig újra osztanak. És ezekre a tehetségesebbek, szorgalmasabbak tenyerelnek rá. Legyen ez egy gazdasági

térség, mint az EU, egy ország, vagy egy vállalat, és az egyes individuumok, mi magunk is. Továbbra is igaz, amit a klasszikus vicc mond, hogy ha jön a tigris, Jimnél (a másik vadász-nál) kell gyorsabban futni, nem a tigrisnél. Minden helyzetben vannak versenytársaink, első körben náluk kell jobbnak lenni. Új készségeket mindig lehet fejleszteni, hogy egy fél ligával feljebb léphessünk. Egy ennyire változó világban – legalábbis szerintem – a diverzifikáció (ami nem kell, hogy elaprózódást jelentsen) kiegyensúlyoz, egyfajta védelmet ad. Nem beszélve arról, hogy – és ez is személyes tapasztalat –, hogy ha több dologgal foglalkozunk, akkor mindig van olyan, amiben örömet lelünk. Természetesen figyelniünk kell a világban, az országban történő dolgokra, amiket a döntéseinknél figyelembe veszünk, de ez ne taszítson minket depresszióba, koncentráljunk arra, hogy Jimnél gyorsabban futunk, vagy jobb esetben látunk egy lovat, aminek a hátára pattanunk.

A mai gyorsan pörgő világban fontos Einstein örökérvényű meglátását a gyakorlatba ültetni, miszerint nincs abszolút igazság. A klasszikus kísérlet, amikor egy vasútállomás peronján hatalmas sebességgel átrobog egy vonat, és annak elejébe és végébe belecsap 2 villám, de a peronról nézve egyszerre csapott bele, a vonatról nézve meg egymás után, bizonyítja, hogy a referencia-rendszerrel függően több tényszerű igazság lehet. A köznapi nyelven: az ülésponthatározza meg az álláspontot. Ha például elfogadjuk, hogy a mi referenciarendszerünk az EU, és ezen a száguldó (sajnos, a példának ez a része nem annyira ül) vonaton ülünk, akkor nem árt tudni, mi látszik a peronról, de kár lehülyézni az útitársainkat, hogy mindent rosszul látnak.

Fontos, hogy mi mindig fennmaradjunk a vonaton, érezzük, mi történik a világban, a vevőink, a szállítóink, a versenytársaink környékén. Ne szálljunk le a vonatról, mert a közepesen okos a vonaton könnyebb helyzetben van, mint a zseni a platformról.

Mindemellett nem szabad elfelejtenünk, amit Fukuyama: A történelem vége című könyvében megfogalmazott téziseinek a sorsa lett. A liberális demokráciát tekintette a legfejlettebb társadalmi formának, és azt a következtetést vont le, hogy itt az út vége. Miközben számomra a liberális demokrácia tényleg ennyire jó, de látszólag nincs itt az út vége, és aki mindent erre tesz fel, az rosszul jár. Van visszafelé is, illetve az se kizárt, hogy ami visszafelé látszik, az más keretrendszerből nézve (Einstein) előrefele van.

„Egy ennyire változó világban – legalábbis szerintem – a diverzifikáció (ami nem kell, hogy elaprózódást jelentsen) kiegyensúlyoz, egyfajta védelmet ad. Nem beszélve arról, hogy – és ez is személyes tapasztalat –, hogy ha több dologgal foglalkozunk, akkor mindig van olyan, amiben örömet lelünk.”

Gablini Gábor: Bizalom nélkül nincs stabil gazdaság, fenntartható növekedés, nincs jövő

Hivatalból optimista vagyok, de ez most egyre nehezebb... Szakmai szervezetek vezetőjeként bízom abban, hogy végre megfordul a trend, de a körülmények ennek most nem kedveznek.

Akármelyik sapkát teszem is fel – a Magyar Kereskedelmi Szövetség és a GÉMOSZ elnökeként vagy az MGYOSZ alelnökéül –, azt látom, tapasztalom, hogy a magyar tulajdonú kis- és közepes vállalkozások körében drámaian erősödik pesszimizmus, a bizalmatlanság. Tudom, ennek van külső, nemzetközi oka is – háború, nemzetközi gazdasági gondok stb. –, de meghatározó a belföldi eredetű hangulatromlás. A központi kommunikáció az utóbbi időben folyamatosan azt mondta, hogy bár rettenetes világ vesz körül bennünket, nagy a baj, de itt, Magyarországon minden rendben van, mi kivételesek vagyunk, de vigyáznunk kell, ébernek legyünk, mert ...

Az orosz-ukrán háború, az árrobbanás és az izraeli-palesztin konfliktus miatt valóságos negatív pszichózis lett úrrá a munkavállalókon, vállalkozókon egyaránt, ezért óvatosak, de főleg bizalmatlanok és bizonytalanok lettek. És a bizalmatlanság egyre csak nő. A gazdaság szereplői ismerik a számokat. A magas kamatok, az infláció – amelynek most a hivatalos adatai is elbizonytalaníthatnak – miatt a kkv-szektor szereplői azt látják, tapasztalják, hogy vevőik, ügyfeleik elkezdtek félni, ezért behúzták a vészféket. Nem vásárolnak, tartalékolnak, vagy túlélési próbálnak. Ez visszahat az egész gazdaságra, amit az áfa bevételek elmaradása is hűen mutat.

Tényleg bonyolult világ vesz minket körül. Ám ha a nehézségeket, az emberi félelmeiket a politika nem tompítja, nem oldja, hanem még rátesz egy lapáttal, akkor a hatás kontraproduktív lesz: az emberek nem érzik, hogy biztonságban vannak. A kiskereskedelmi forgalom, a napi keresleti cikkek vásárlása is megtorpant, még azok is elhalasztják a vásárlást, akiknek pedig lenne rá pénzük.

Hiányzik az együttműködő, támogató gazdaság- és társadalompolitika, ehelyett gazdasági mérnökösödést látunk, amelynek lényeg-

„Hiányzik az együttműködő, támogató gazdaság- és társadalompolitika, ehelyett gazdasági mérnökösödést látunk, amelynek lényege, ötletszerűen, szakmai egyeztetések nélkül nyúlnak bele a gazdaságba, a folyamatokba, amivel újabb gond keletkezik, kiszámíthatatlanná, irányíthatatlanná válnak az események. A frusztráltság visszahat a gazdaságra, a reménytelenség beleette magát a gondolatokba, a világlátásba, s e folyamat egymást erősítve visz egyre lejjebb és lejjebb.”

Gablini Gábor, a Gablini cégcsoport elnöke, a Magyar Kereskedelmi Szövetség és a Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége elnöke, az MGYOSZ alelnöke

ge, ötletszerűen, szakmai egyeztetések nélkül nyúlnak bele a gazdaságba, a folyamatokba, ám ezzel újabb gond keletkezik, kiszámíthatatlanná, irányíthatatlanná válnak az események. A frusztráltság visszahat a gazdaságra, a reménytelenség beleette magát a gondolatokba, a világlátásba, s e folyamat egymást erősítve visz egyre lejjebb és lejjebb.

Hivatalból optimista vagyok, de ez most tényleg nagyon nehéz. Pedig a gazdaság szereplőire általában igaz, hogy mindig a kiutat keresik, csak így találhatják meg a kapaszkodót, a fényt, ami újra erőt adhat. Sokat járok külföldre – nemrég egy delegáció tagjaként Kínában voltam, előtte Barcelonában, Berlinben –, látom, ott is vannak nehézségek. De más a hozzáállás, az emberek tudnak mosolyogni most is. Ott is van infláció, bár jóval kisebb, a magasabb kamatok, a gazdaság megtorpanása is csak időleges, a kormányok mégis segítenek: azt sugallják a magánembereknek és a vállalkozóknak egyaránt, hogy mellettetek vagyunk, támogatunk, hogy a holnap tényleg jobb legyen. A vállalkozások célzott támogatásokat kapnak, hogy megmaradjon a stabilitás, vagy kisebb legyen a visszaesés. Érezhető a társadalmi összefogás, a bizakodás.

Magyarországon más a helyzet. Elfogyott a bizalom, óriási a bizalmatlanság. Az infláció, a kamatszint itt kirívóan magas, Európa-rekorderek vagyunk, a gazdaság jó esetben stagnál. Európában egyedül nálunk csökken most is az új autók értékesítése. Hangsúlyoznám: még azok is elhalasztják a vásárlást, akik pedig megtehetnék. E helyzet megváltoztatásához elengedhetetlen a bizalom, bízni kell önmagunkban, a munkáltatókban, a kormányban,

az országban. Ez a fordulat elengedhetetlen feltétele.

Tehát a legfontosabb a bizalom erősítése, a szakmai párbeszéd lenne. Enélkül nincs stabil gazdaság, fenntartható növekedés, nincs jövő. De ez is csak akkor működik, ha a szavakat a valóság hitelesíti. Nem hiszek az időnként feltűnő és sztárolt megmondó embereknek, a mágusoknak, spin doctoroknak. A frusztrációt, a bizalmatlanságot csak az szüntetheti meg, ha szembe nézünk a valósággal, feltárjuk a bajok valódi gyökerét és azt kezeljük.

A jövő évben újra választás lesz Magyarországon, ami nem kedvez a valóságnak... Pedig amíg a való világot nem engedjük be a gondolkodásunkba, a döntéshozatalba, amíg nincs erről érdemi párbeszéd, tényleges együttműködés, addig nem jutunk előre. Nekünk, akik társadalmi munkában szakmai érdekvédelmet is felvállalunk, nincs más választásunk, mint-hogy újra és újra kezdeményezzük az együttműködést a döntéshozókkal, ahogy ezt többek között a szakképzés ügyében is tettük, ha 19-szer kidobnak, huszadszor is megpróbáljuk. Ez így természetes, ezt diktálja az egészséges életösztön. Együttműködés nélkül nem tudnak megszületni a vállalkozások számára is megfelelő eredmények. Márpedig valószínűleg mindenkinek ez a célja.

Hogy milyen volt az idei év, s milyen lesz a következő? A bizalmatlanság jellemezte 2023-t, s 2024 attól is függ, túl tudunk-e ezen lépni. Ne legyenek illúzióink: frusztrált, bizalmatlan légkörben nincsenek jó eredmények, nincsenek csodák. Bizakodó, együttműködő környezetben az eredmények is gyorsabban jöhetnek.

„Bonyolult világ vesz minket körül. Ám ha a nehézségeket, az emberi félelmeket a politika nem tompítja, nem oldja, hanem még rátesz egy lapáttal, akkor a hatás kontraproduktív lesz: az emberek nem érzik, hogy biztonságban vannak...”

Gál Pál Zoltán: Soha rosszabbat az idei évnél – de ha jobb lesz, azon sem lepődnénk meg

Soha rosszabbat – így összegezném 2023. év teljesítményét. Ez volt az első teljesen Covid-mentes év, hiszen 2022 az évelején még voltak korlátozások. A turizmusban ez majdnem csúcsev volt, sok területen – például a vendégéjszakák számában – meg is haladtuk a járvány és a háború előtti 2019-es rekordot. Meg kell itt jegyezni, hogy bővült az adatszolgáltatásra kötelezett szállásadók

köre is. Sokan most azt jósolják, hogy ha semmi rendkívüli nem jön közben, akkor 2024-ben minden szempontból rekordot dönthet ez az ágazat. Tehát azt mondhatjuk, hogy a Covid-alatti megpróbáltatásokon túl van a turizmus, most a szerencsések közé tartozik. Ez a jövedelmezőségen is meglátszik: várhatóan növekvő nyereségekről tanúskodnak majd a mérlegek a nehéz Covid évek után.

Sajnos, nem mindenkinél. Ha alaposabban és részletesebben megnézzük az ágazatot, akkor már feltűnnek a nehézségek is. A válság hatására a lakosság vásárló ereje csökkent, a szálláshelyek árát viszont a rendkívül magas infláció miatt emelni kellett. Ennek az lett a következménye, hogy főleg a vidéki szálláshelyeken megcsappant a hazai turisták száma, s ez okoz(ott) gazdasági nehézségeket. A Szép-kártyáról folyamatos maradt a költés, de ez nem tudta ellensúlyozni a kieső forgalmat.

„Ha semmi rendkívüli nem jön közben, akkor 2024-ben minden szempontból rekordot dönthet ez az ágazat. Tehát azt mondhatjuk, hogy a Covid-alatti megpróbáltatásokon túl van a turizmus, most a szerencsések közé tartozik. Ez a jövedelmezőségen is meglátszik.”

A vendéglátóiparban sem elégedett mindenki: a szükségszerű drágulás ott is inkább riasztotta a vendégeket, tehát ez a terület még nem tudta behozni a Covid-alatt elszenvedett veszteségeket. Több mint egy éve mérjük az ágazatban a konjunktúra alakulását, ez a Turizmus Konjunktúra Index, s ez is ezt az ellentmondást jelezte egész évben, s még a jövőre nézve is. Az energiaárak drasztikus emelkedését és a nagyon magas inflációt a kisebb kkv-k, kevésbé frekvenciált területen működő cégek nem tudták az árakban érvényesíteni, nekik az idén is gondjaik voltak. A jövő számukra még biztosan bizonytalan. Ha valóban lesz reálbérnövekedés, akkor talán itt is beindul a kedvező fordulat.

A munkaerő-helyzet sem lett sokkal jobb, mint volt korábban a Covid-járvány előtt: szakképzett dolgozóból most is nagy a hiány. Ugyanakkor ebben az ágazatban már korábban elkezdődött a spontán alkalmazkodás, azaz még a központi kezdeményezés előtt elkezdtek a külföldi munkaerőt alkalmazni, ami jól jött, az ezzel járó kulturális feszültséggel együtt. A turizmus amolyan lakmuszpapírként működik a gazdaságban: jól jelzi a bajokat, és a kedvező változásokat is. Mindkettőből kijutott az ágazatnak az elmúlt években, de összességében mégis úgy értékeljük: jó év volt 2023. Soha rosszabbat!

A hazai turizmuson belül Budapest egészen kivételes helyzetben van: mindig vonzó

a város, a 2022-ben hiányzó külföldiek az idén visszatértek. Egy olyan kiemelt sportesemény, mint amilyen az atlétikai világbajnokság volt, különösen sokat jelentett az idei kiváló teljesítmény elérésében. A vendégek véleménye azt jelzi, hogy sokra értékelik a város biztonságát, rendezettségét, ezért bízunk benne, hogy vonzó turisztikai célpont marad a jövőben is. A jól megszervezett, sokak által dicsért atlétikai vb pedig ráerősített erre az image-ra: sokan nézték a versenyeket, feltűntek Budapest jellegzetes látványosságai, így azok tudatába is bekerült, akik esetleg semmit nem tudtak Budapestről. Nem lenne meglepő, hogy a jó image 2024-ben még több turistát vonzana a fővárosba.

Hogy milyen lesz 2024? Bizakodók vagyunk. Ha valóban beindul a gazdasági növekedés, ha a reálbérek újra emelkednek, akkor a belföldi kereslet is újra élénkülhet, ami már a vidéki szállodáknak, az éttermeknek is ígéretes szezont hozhat. Sokan csúcspontokra készülnek, mondván, ideje meghaladni a 2019. év rekordjait. Nem lehetetlen, ha nem jön közbe valami, ma még előre nem látható nagy csapás. Az utóbbi években sok új szállás létesült, ezen a téren minden adott ahhoz, hogy 2024-ben új rekordot érjen el e terület árbevételben. A turizmus ágazat – szemben a Covid-járvány alatti bezárások miatti összeomlással – most a szerencsések közé tartozik, szemben az építőiparral, vagy a kiskereskedelemmel.

Gál Pál Zoltán, a Turisztikai és Vendéglátó Munkaadók Országos Szövetsége (az MGYOSZ tagszervezete) elnöke, a Jet Travel Kft. tulajdonos ügyvezetője, az MGYOSZ alelnöke

Koji László: Felmérésünkből kiderült, hogy a válaszadók közel háromnegyede rosszabb üzleti évre számít 2024-ben az ideinél

Az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége (ÉVOSZ) tagszervezeteit és az építőipar további jelentős szereplőit megkeresve felmérte, hogy a piaci körülmények hatására hogyan alakult 2023-as üzleti év, illetve milyen várakozásokkal tekintenek a vállalkozások a 2024-es évre. A vállalkozások tevékenységét leginkább a megrendelések hiánya, az infláció és a szakemberhiány akadályozta. A szűkülő piaci lehetőségek közepette is fontosnak tartják a digitális felkészülést, a képzést, többen terveznek viszont létszámcsökkentést. Tevékenységüket hátráltatják a kintlévőségek, és az, hogy megrendelőik felé kevésbé tudják érvényesíteni az árváltozást. A válaszadók közel háromnegyede rosszabb üzleti évre számít 2024-ben az ideinél.

2023-ban csak a vállalkozások egyharmadának nőtt az árbevétele az előző évihez képest. A vállalkozások közel fele (48%) nyilatkozott úgy, hogy 2023-ban csökkent az árbevétele 2022. évhez képest (év elején még 45%-uk számított erre), 20 százalékuknál pedig változatlan maradt.

Az állami beruházások jelentős csökkenése, valamint az orosz-ukrán háború negatív hatásai miatt a vállalkozások alig 16%-a számít árbevétel növekedésre, közel 45%-uk árbevétele csökkenésével kalkulál.

A cégek valamivel optimistábbak voltak a 2023. évi árbevétel-arányos jövedelmezőségük alakulását tekintve a fél évvel ezelőtti felméréshez képest. Akkor a válaszadók fele számított csökkenésre, a mostani felmérésben ez 48%, és közel 45% azok aránya, akik nem várnak változást a jövedelmezőség alakulásában (fél évvel ezelőtt ez az arány 33,3% volt). A válaszadóknak viszont csak a 8%-a vár javulást a fél évvel ezelőtti 17%-hoz képest.

Ahogy az előző felmérés alkalmával, a válaszadó cégek 80%-a ez alkalommal is tevékenységüket leginkább akadályozó tényezőként a megrendelések hiányát emelte ki. Nem sokkal maradt le mögötte az infláció, amit 64%-uk jelölt meg akadályként. A szak-

Koji László, az ÉvOSZ elnöke

ember- és munkaerőhiány a harmadik helyre esett vissza, a cégek 60%-a jelölte üzleti tevékenységét akadályozó tényezőként. A válaszadók több mint fele a gazdasági szabályozás kiszámíthatatlanságát, közel harmaduk pedig a magas adminisztrációs (36%) valamint a magas adó- és társadalombiztosítási terheket (32%) jelölték meg akadályozó tényezőként.

A szűkülő piaci lehetőségek közepette a hatékonyság növelése érdekében a cégek 76%-a digitális felkészülést, 52%-uk pedig energiával való takarékossgot vagy saját beruházást tervez. A fél évvel korábbi 5,6%-hoz képest viszont már a válaszadók több mint negyede tervez létszámcsökkentést.

A válaszadó cégek kicsivel kevesebb, mint fele (48%) nyilatkozta, hogy megfelelő számú és összetételű szakmunkással rendelkezik a megrendelések teljesítéséhez. Legnagyobb hiányt most is a szakipari munkáknál jelezték (ács, villanyszerelő, lakatos, épületgépész

„A vállalkozások tevékenységét leginkább a megrendelések hiánya, az infláció és a szakemberhiány akadályozta. A szűkülő piaci lehetőségek közepette is fontosnak tartják a digitális felkészülést, a képzést, többen terveznek viszont létszámcsökkentést.”

szerező), de hiány van mérnökökből is. Csak a válaszadók 12%-a számol a foglalkoztatottak átlagos állományi létszámának növelésével a következő fél évben. A felmérésben részt vevő cégek 2022. évhez képest 2023-ban 13%-os átlagos bérköltség növekedéssel számolnak.

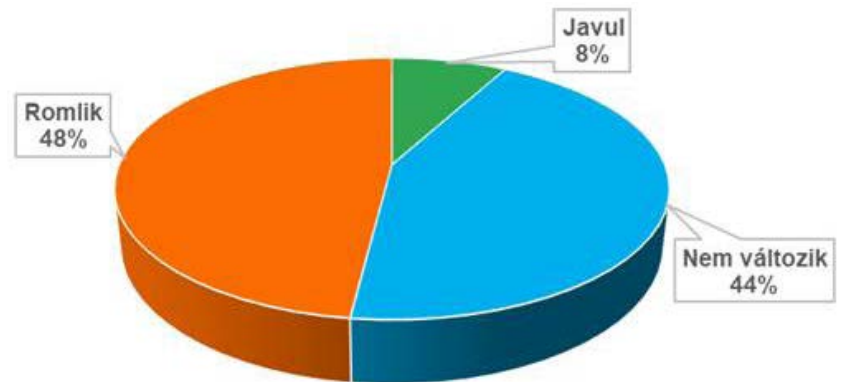
A nehézségek ellenére a válaszadó cégek közel háromnegyede (72%) biztosított képzést, továbbképzést munkavállalói számára, és ennél is nagyobb arányban, 95%-uk tervezi az elkövetkező egy évben, hiszen ez is a munkaerőmegtartás egyik eszköze.

2024-re vonatkozóan egyetlen felmérésben szereplő vállalkozás sem nyilatkozott úgy, hogy rendelésállománya meg fogja haladni a jelenlegi kapacitást. A vállalkozások 44%-a számít arra, hogy 80% feletti lesz, közel egyharmaduk pedig arra, hogy 50-80% között lesz a 2024. évi kapacitást lekötő megrendelésállománya.

A válaszadó cégek 84%-ának van kintlévősége. Ez az arány a fél évvel ezelőtti felméréshez képest alig változott (0,7 százalékponttal nőtt). A kintlévőség átlagos nagysága az árbevétel 7,48%-a. A kintlévőséggel rendelkező cégek 76%-a ítéli úgy, hogy ennek a tartozásnak a 82%-a hajtható be peres út nélkül, ami a fél évvel korábbi behajtási arányhoz képest 8 százalékpontos romlás. Ez a folyamatosan romló tendencia a lánc tartozások várható növekedését vetíti előre.

A felmérésben szereplő vállalkozásoknak közel harmada (32%) egyáltalán nem tudta érvényesíteni az árváltozást a megrendelők felé az elmúlt évben, 64%-uk csak részben, és

A cég árbevétel-arányos jövedelmezősége 2024. évben (várhatóan)

nagyon alacsony azok aránya (4%), akik teljes mértékben meg tudták tenni.

A vállalkozások várakozásai szerint 2023-ban a fuvar költségek (27%), az építési törmelék elszállítása és lerakása árának változása (17,1%), a személyi jellegű költségek (13,0%), az alvállalkozói díjtételek (12,4%), valamint a banki költségek változása (10,8%) lesz a legnagyobb mértékű. Az építőanyagok átlagos árváltozása a várakozások szerint közel 9%-os lesz (8,7%), a cement, a gépészeti és elektromos szerelvények, a homok, a szaniter áruk, a meleg padlóburkolatok, az elektromos kábelek, vezetékek, valamint a bitumenes szigetelőanyagok esetében 10% feletti áremelkedéssel, miközben a hőszigetelő anyagok és a téglák vonatkozásában árcsökkenéssel számolnak év végéig.

dr. Orosz Csaba: Minden szép és jó, ha azt mutatjuk ki, amit akarunk!

A focimeccset gólra játsszák, az üzletet meg pénzre. Ha a csapat a mérkőzés egész ideje alatt az ellenfél térfelén van, sok a gólpasz, meg a szöglet, de a kapuba nem megy be a labda, akkor ott nem lehet győzelemről beszélni. Ha a gazdaságban van egy-két biztató mutató – például, hogy már nem kétszámjegyű az infláció, és jönnek kínai beruházók stb.–, de egyébként jelentős mínuszban van a kassza, akkor nehéz sikerről beszélni. Persze, minden szép és jó, ha azt mutatjuk ki, amit akarunk!

A legfőbb örömünk 2023-mal kapcsolatban az lehet, vége a Covid-nak és valóban az

előző két évhez képest történtek előre lépések. Felejtsük el gyorsan, és lépünk tovább. Mert minek is örülnénk? Az államháztartási hiány már december elején több mint 4 ezer milliárd forint volt, bár év végére valóban egyszámjegyű lett az infláció, s ezt sokan nagy eredménynek állítják be, de az év egészében 17-18 százalék körüli az áremelkedés. A statisztikusok közben arról vitatkoznak, hogyan változott meg a mérési metodika, s mennyiben köszönhető ennek például az októberi 9,9 százalékos infláció. Mindegy is, mi lesz a vége, hiszen például az élelmiszeráraknál még maradt a kétszámjegyű infláció úgy,

hogy 2022-ben még 40 százalék is volt. Erre jött rá az újabb drágulás. Az Európai Unió átlagát a magyar infláció a mérséklődéssel együtt is még legalább kétszeresen meghaladja. Vegyes képet mutatnak a külföldi beruházások is: kínából sok van, másból kevesebb. Az sem egyértelmű, mennyiben sikerült megfelelni annak a célnak, hogy minél inkább tudásigényes fejlesztések valósuljanak meg, s ne egyszerű betanított munkásra alapozzák az új beruházásokat. Ráadásul egyre inkább nem magyar munkaerőre – mert abból hiány van –, hanem távol-keletiekre építenek. Ennek meg az lesz a következménye, hogy az olcsó, akár mennyit boldogan túlórázó fülöp-szigeteki dolgozók szép lassan kiszorítják még a meglévő magyart is. Ami pedig a gazdaság „hátszágát”, az oktatást és az egészségügyet illeti: a helyzet lassan, de biztosan romlik, s halvány jele sincs annak, hogy valami megváltozna e téren. Márpedig egy korszerű, versenyképes gazdasághoz korszerű, versenyképes oktatás is kell, ahonnan képzett emberek kerülnek ki. S alapfeltétel az egészség is...

Persze, mindig akadnak olyan mutatók, amelyek azokat támasztják alá, akik szerint fantasztikus év volt 2023, Magyarország elindult egy újabb növekedési pályán, látványosan csökken az infláció, és az oktatás sem romlott annyira, mint máshol, és a fogyasztás is mindjárt növekedni fog... Azt javaslom, ne áltassuk magunkat: felejtjük el gyorsan 2023-t, mert nem sok jót lehet róla elmondani, s nézzünk előre.

Nem vagyok túl optimista 2024-t illetően sem, de így év végén, és az új év elején még van remény. Ugyanakkor azt is tudom, hogy a magyar gazdaság ma olyan állapotban van, hogyha vírust kapna is, még jó darabig nem állna le, de a betegség jelei egyre inkább kiütöknének. Tehát figyeljünk, mert a 2023. évről áthozott gondok nem szűnnek meg egyik napról a másikra. Nem lesz hirtelen jobb az oktatás, nem tűnik el a kórházak rendszeresen felhalmozódó adóssága kormányzati beavatkozás nélkül. Mindkét területen alapvető változásra lenne szükség, hogy bizakodók legyünk a jövőre nézve. A magas építőanyagárak, a csökkenő fizetőképesség kereslet, a drága hitelek miatt nem valószínű, hogy beruházási dömping indulna el. Inkább stagnálást, kivárást tapasztalok ezen a téren is. Az állami vasútnál nagy a gond, több ezermilliárd kellene egy korszerű, biztonságos infrastruktúra kialakításához, európai szintű működéshez. Az MVM-nél meg hirtelen megnőtt a nyereség, ami ismét csak vegyes megítélésű lehet: miközben a vállalkozások fizetik a lakosság he-

lyett is a magas energiaárakat, és nem kapnak állami támogatást, mint a külföldi befektetők, és az állami vállalat extraprofitra tesz szert. Azonban a magas energiaköltség jelentősen rontja a magyar vállalkozások versenyképességét, nyereségét, és munkavállalóiknak sem tudnak megfelelő béremelést adni. 2024-ben 4 százalék körüli növekedéssel, 6 százalék körüli inflációval számol a kormány. Lehetséges, de nem biztos, hogy ezt a napi dolgokban is érezni fogjuk. Kérdés az, hogy mennyire megalapozott a növekedés, mennyire lehet tartós a következő évekre is.

Visszatérve a foci hasonlathoz: a magyar válogatott már gólt is tud rúgni, tehát biztatóbb a jövő. A magyar gazdaságnál még hiányoznak az egyértelmű pozitív jelek. A statisztikai módszertan megváltoztatása nyomán előálló kedvező adat kevés ahhoz, hogy optimisták legyünk. Ehhez egy következetes, érthető, világos gazdaságpolitika is kell, ami jobb működési keretet biztosít a magyar kkv-knak is. És akkor itt is lesz gól, azaz pénz a lakoságnál, a vállalatoknál, s a költségvetésben, ami megalapozhat egy dinamikusabban növekvő gazdaságot.

Dr. Orosz Csaba, a Horoscoop Külkereskedelmi Képviseleti Kft. tulajdonos vezetője, az MGYOSZ alelnöke

„Mindig akadnak olyan mutatók, amelyek azokat támasztják alá, akik szerint fantasztikus év volt 2023, Magyarország elindult egy újabb növekedési pályán, látványosan csökken az infláció, és az oktatás sem romlott annyira, mint máshol, és a fogyasztás is mindjárt növekedni fog... Én azt javaslom, ne áltassuk magunkat.”

A befektetők nem hisznek a fenntarthatósági jelentéseknek

Noha a fenntarthatóság fontos szempont a befektetési döntések meghozatalakor, a befektetők 94%-a szerint a fenntarthatósági teljesítményről szóló vállalati jelentések megalapozatlan állításokat tartalmaznak – áll a PwC 2023-as globális befektetői felmérésében. Ezért nem is meglepő, hogy a megkérdezettek több mint fele (57%) nagyobb transzparenciát és következetességet szeretne látni a fenntarthatósági jelentésekben.

Idén a makrogazdasági és inflációs aggályok a 2022-es csúcshoz képest mérséklődtek ugyan, de az éghajlati kockázatok 22%-ról 32%-ra növekedtek, így egy szintre kerültek a kiberkockázatokkal (32%). Mindeközben a felmérés olyan befektetési környezetet ábrázol, amelyet a technológiai átalakulás vezérel: a válaszadók 59%-a szerint a technológiai változás befolyásolja a legnagyobb mértékben azt, hogy a vállalatok miként teremtenek értéket a következő három évben.

A fenntarthatóság továbbra is kulcsfontosságú a befektetők számára: 75%-uk állítja, hogy a befektetési döntéseikben fontos tényező, hogy egy vállalat hogyan kezeli a fenntarthatósággal kapcsolatos kockázatokat és lehetőségeket, bár ez tavalyhoz képest 4%-kal csökkent.

„Ma már nem elég az éghajlatváltozás és a technológiai változás jelentőségéről beszélni, valamint az ezekkel kapcsolatos tudatosságot növelni. A befektetők egyre inkább konkrét és komoly kérdéseket tesznek fel arról, hogyan kezelik mindezeket a vállalatok a stratégiájukban, hogyan mérik fel a kockázatokat és a lehetőségeket, és mi az, ami valóban lényeges számukra. Ebben az összefüggésben a

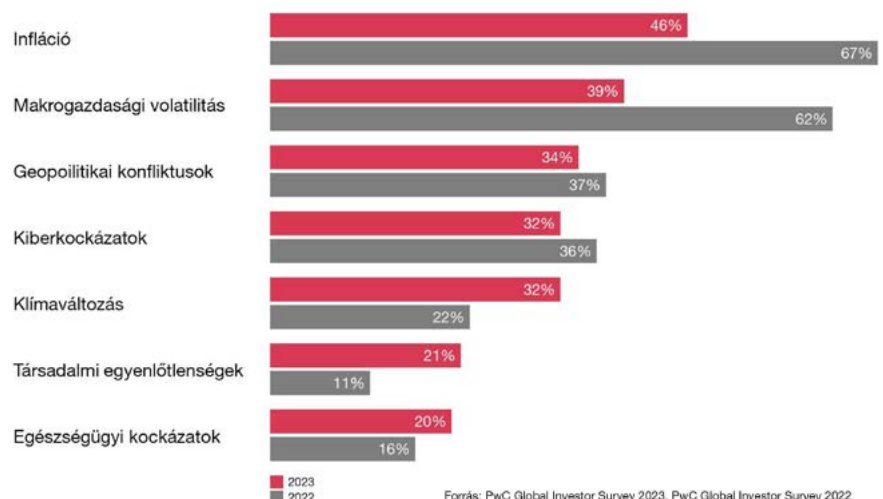
vállalati jelentéseknek tovább kell fejlődniük, hogy megbízható, következetes és összehasonlítható információt nyújtsanak, amelyekre a befektetők – és más érdekelt felek – támaszkodhatnak” – hangsúlyozta Sávoly-Hatta Anita, a PwC ESG jelentésért felelős cégtársa.

SZIGORÚBB JELENTÉSI SZABVÁNYOKKAL A „ZÖLDREFESTÉS” ELLEN

Míg 2022-ben 87%, addig idén már 94%-a a befektetőknek komoly aggályokat fogalmazott meg a fenntarthatósági jelentések és a bennük foglalt információk megbízhatóságával – vagyis az ún. „zöldrefestéssel”

Ön szerint mennyire kitettek az alábbi veszélyeknek azok a vállalatok, amelyekbe befektetet, vagy amelyeket figyelemmel kísér?

(azok aránya, akik szerint „nagy mértékben kitettek” vagy „rendkívül kitettek”)

(greenwashing) – kapcsolatban. Úgy vélik, hogy a jelentések valamilyen mértékben tartalmaznak megalapozatlan állításokat, de közülük 15% egyenesen azt gondolja, hogy az ilyen állítások „nagyon nagy mértékben” vannak jelen a beszámolóikban.

Ezért a befektetők – nem meglepő módon – azt várják a szabályozó hatóságoktól és szabványalkotó testületektől, hogy átláthatóságot és következetességet teremtsenek a vállalatok jelentéseiben. 57% mondta azt, hogy amennyiben a vállalatok megfelelnek a közelgő fenntarthatósági irányelveknek és szabványoknak (beleértve a CSRD-t, az amerikai tőzsdefelügyelet által javasolt éghajlati közzétételi szabályokat és az ISSB szabványait), akkor ezzel „nagy” vagy „nagyon nagy mértékben” támogatnák a döntéshozatalhoz szükséges információk iránti igényeiket. 85%-uk azt is kiemelte, hogy az ésszerű bizonyosság (hasonlóan a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatához) „mérésékelt”, „nagy” vagy „nagyon nagy mértékben” növelné a fenntarthatósági jelentésekbe vetett bizalmukat.

A befektetők az ESG-kötelezettségvállalások költségeinek fedezésére is jobban összpontosítanak: 76%-uk fontosnak tartja ezt az információt. A befektetők a vállalat társadalomra vagy környezetre gyakorolt hatásáról is szeretnének tájékozódni: 75%-uk szerint a cégeknek közzé kellene tenniük a környezetre vagy a társadalomra gyakorolt hatásuk pénzbeli értékét (2022-ben 66%-uk nyilatkozott így).

A BEFEKTETŐK A KOCKÁZATOK ELLENÉRE TÁMOGATJÁK A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA FOKOZOTTABB ALKALMAZÁSÁT

A befektetők a mesterséges intelligencia (MI) hatékonyabb alkalmazását kritikus fontosságúnak tekintik az értékteremtés szempontjából (61%-a szerint az MI gyorsabb alkalmazása „nagyon” vagy „rendkívül” fontos, a „mérésékeltlen fontos” választokat is beleértve ez az arány 85%-ra nő), miközben elismerik a kockázatok kezelésének fontosságát. Továbbá az innovációt és a feltörekvő technológiákat (beleértve az MI-t, a metaverzumot és a blokkláncot) a vállalatok értékelésekor az öt legfontosabb prioritásuk közé sorolták.

A mesterséges intelligenciával kapcsolatos kockázatokat minden aspektusból jelentősnek értékelik, a többség a „mérésékelttől” a „nagyon nagy mértékű” kockázatig skálázta ezeket: az adatbiztonság és a magánélet védelme szempontjából 86%, az elégtelen vállalatirányítás és ellenőrzés tekintetében 84%, a félretájékoztató vonatkozásában 83% érzel jelentős kockázatot, míg 72% szerint az elfogultság és diszkrimináció miatt problémás az MI.

„Határozott fejlődést látunk a vállalatok konzisztensebb jelentéstétele felé az éghajlatváltozással kapcsolatban, azonban a technológiai átalakulás miatt a helyzet egyre fokozódik. A befektetők jogosan várják el ma már azt is, hogy a vállalatok az új

A FELMÉRÉSRŐL

A PwC 2023 szeptemberében világszerte 30 országban és földrajzi területen 345 befektetőt és elemzőt kérdezett meg és tizenöt mélyinterjút készített. A válaszadók túlnyomórészt intézményi befektetők voltak, köztük portfóliómenedzserek (19%), elemzők (18%) és befektetési igazgatók (17%), akiknek 48%-a tíz évet meghaladó iparági tapasztalattal rendelkezik. Befektetéseik számos eszközosztályt, befektetési megközelítést és időtávot fedtek le, és a szervezeteik által kezelt vagyon nagysága az 500 millió dollár alattitól az ezer milliárd dollár vagy azt meghaladó értékig terjed. A válaszadók 65%-a olyan szervezetet képvisel, amelynek teljes kezelt vagyona meghaladja az 1 milliárd dollárt.

technológiákban – különösen a generatív mesterséges intelligenciában – rejlő lehetőségek és kockázatok kezeléséről is számot adjanak, hiszen ezek egyre nagyobb mértékben ösztönzik az üzleti átalakulást és a befektetéseket” – emelte ki Polacsek Csaba, a PwC pénzügyi és tranzakciós üzletágának cégtársa.

PwC Magyarország

Már a klímacélokat is letörte a magas infláció

Látványosan visszavettek éghajlatvédelmi céljaikból a vállalatok a magas infláció és a geopolitikai feszültségek hatására. A cégek annak ellenére lassítják fenntarthatósági kezdeményezéseiket, hogy azok több pénzt hoznak, mint amennyit reméltek tőlük – mutat rá az EY több mint 500 fenntarthatósági szakértővel készült nemzetközi kutatása. Magyarországon 2024 januárjától törvény ösztönözheti a fenntartható szervezeti működést.

A gazdasági nehézségek következményeként kitolódott a vállalatok klímavédelmi céljainak átlagos határideje 2036-ról 2050-re a felmérés eredményei szerint. A cégek tavaly még úgy számoltak, hogy az évszázad közepére átlagosan 30 százalékkal csökkentik az üveghatású gázok kumulált összkibocsátását, jelenleg

azonban már csak 20 százalékra számítanak a válaszadók.

A jelenlegi helyzetben a megkérdezettek mindössze harmada (34%), költene többet az éghajlatváltozás kezelésére, míg tavaly még tízből hat (61%) válaszadó tervezett magasabb összeggel. A társaságok 2022-ben tíz klíma-

A KUTATÁSRÓL

2023 augusztusa és októbere között az EY kutatást végzett annak érdekében, hogy megismerje a szervezetek fenntarthatósági stratégiáit, valamint azt, hogy a fenntarthatósági vezetők (Chief Sustainability Officers, CSOs) hogyan valósítják meg a változásokat, milyen intézkedéseket tesznek a vállalatok az éghajlatváltozás kezelése érdekében. Az EY 520 vállalati fenntarthatósági vezetőt kérdezett meg 10 országban és 23 országban Amerikában, az ázsiai és csendes-óceáni térségben, valamint az EMEIA (Európa, Közel-Kelet, India és Afrika) területén. A válaszadók több mint 1 milliárd dollár éves bevétellel rendelkező vállalatokat képviseltek.

változást lassító intézkedést hoztak, idén ez mindössze négyre csökkent.

„Megtorpant a cégek eddigi lendülete a klímavédelem területén, pedig a fenntarthatóság már versenyképességi kérdés. A megkérdezettek többsége szerint a zöld programokkal elért anyagi haszon felülmúlta a várakozásaikat. Emellett a válaszadók közel kétharmada a vártnál nagyobb javulást tapasztalt a termék- és márkáértékben egyaránt” – hangsúlyozta Lukács Ákos, az EY Klímavédelemmel és Fenntarthatósági szolgáltatásokkal foglalkozó területének vezetője.

A szakember arra is felhívta a figyelmet, hogy

Magyarországon törvényi szinten szabályozhatják a fenntartható vállalati működést. Novemberben ugyanis benyújtotta a kormány az úgynevezett ESG-törvényt. A várhatóan jövő év elején életbe lépő jogszabály alapján az érintett hazai cégeknek környezeti, társadalmi és vállalati irányítási (ESG) szempontból is át kell világítaniuk működésüket.

Az EY tanulmánya szerint ez előnyére válhat a cégeknek, ugyanis a legzöldebb társaságok kiemelkedő eredményeket értek el a munkatársi és a fogyasztói megbecsülésben is.

EY Magyarország

A kkv-k beruházási hajlandósága 6 éves mélyponton van egy kutatás szerint

A vállalkozások 57 százaléka tervez fejlesztést, ami az elmúlt 6 év legalacsonyabb aránya – ez derült ki a K&H kkv bizalmi index legutóbbi, harmadik negyedévi felméréséből.

A beruházási szándék már 2018 óta mérséklődik, de 2021 év vége óta látványos mértékben – ismerteti az MTI a vállalat közleményét. A felmérés szerint egy éve hullámzóak a cégek pénzügyi várakozásai, jelenleg az előző negyedévhez képest enyhén alacsonyabb árbevétel- és nyereség növekedéssel terveznek. A legfrissebb – 2023. augusztus 28. és szeptember 22. között készült – felmérésben átlagosan

7,9 százalékos bevétel-, és 3,9 százalékos profitnövekedést valószínűsítene a következő egy évben, szemben az előző negyedévben várt 8,6 illetve 4,4 százalékkal. A visszafogott pénzügyi eredményvárakozások a beruházási szándékot is erőteljesen korlátozzák.

A beruházási célokban viszont nincs változás: továbbra is legnagyobb részben informatikai fejlesztésekre (27 százalék) készülnek a cégek. Ezt követik a

gépek, berendezések (21 százalék) és a céges autós flotta korszerűsítése (16 százalék), míg ingatlanberuházásban minden tizedik cég gondolkodik – idézi az MTI a felmérést.

A 2004 óta folyamatosan készített negyedéves K&H kkv bizalmi index összeállítása jelenleg 400 magyarországi székhelyű, 2 milliárd forint éves árbevétel alatti társaság üzleti döntéshozóinak megkérdezésével történik.

Indul az európai szemeszter: ajánlások a versenyképesség javítására

Az Európai Bizottság elindította a gazdaságpolitikai koordináció európai szemeszterének 2024. évi ciklusát. Az őszi csomag alapjául a 2023. őszi gazdasági előrejelzés szolgál, amelyből kiderült, hogy az Unió gazdasága az elmúlt években elszenvedett többszörös sokkhatások ellenére továbbra is ellenállóképes, de a magas infláció és a szigorúbb finanszírozási feltételek mellett 2023-ban veszített növekedési lendületéből, és 2024-ben is csak mérsékelt javulás várható ezen a téren.

Az EU számos fontos strukturális kihívással és feladattal néz szembe – többek között a lassú termelékenységnövekedéssel, a zöld és digitális átállással, az elöregedéssel, a társadalmi befogadással –, amelyeket meg kell oldani ahhoz, hogy az Unió a fenntartható versenyképesség pályáján maradjon. A mindennapokat felforgató geopolitikai események is rávilágítottak, hogy az EU-nak versenyképesnek kell maradnia a globális piacon, miközben arról is gondoskodnia kell, hogy senkit ne hagyjon hátra.

Az európai szemeszter keretében megvalósuló gazdaságpolitikai koordináció azáltal, hogy prioritásokat határoz meg, valamint egyértelmű és jól összehangolt szakpolitikai iránymutatást nyújt a következő évre vonatkozóan, segíteni fogja a tagállamokat e célkitűzések elérésében.

ÉVES FENNTARTHATÓ NÖVEKEDÉSI JELENTÉS

A 2024. évi fenntartható növekedési jelentés ambiciózus menetrendet javasol az összehangolt uniós szakpolitikai válasz további erősítésére vonatkozóan annak érdekében, hogy a zöld és digitális átállás révén javuljon az EU versenyképessége, ugyanakkor biztosított legyen a társadalmi méltányosság és a területi kohézió.

Az európai szemeszter négy prioritása változatlan: a környezeti fenntarthatóság, a termelékenység, a méltányosság és a makrogazdasági

stabilitás támogatása a versenyképes fenntarthatóság előmozdítása céljából. Ez a megközelítés összhangban áll az ENSZ fenntartható fejlődési céljaival, amelyek az európai szemeszter szerves részét képezik.

A most induló ciklus középpontjában álló egyik legfontosabb feladat a strukturális és az újonnan felmerülő kihívások kezelése az egyes tagállamok versenyképességi potenciáljának maradéktalan kihasználása érdekében. Ez magában foglalja a magán és állami beruházásokat akadályozó szűk keresztmetszetek megszüntetését, a kedvező üzleti környezet elősegítését, valamint a zöld és a digitális átálláshoz szükséges készségek fejlesztésének biztosítását. Az európai szemeszter 2024-es ciklusa e tekintetben egyrészt arra fókuszál, hogy miként egészíti ki egymást a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek, illetve a kohéziós politikai programok végrehajtása, milyen szinergiák valósulhatnak meg ezen a téren, másrészt pedig azonosítja azokat a területeket, amelyeken nemzeti vagy regionális szinten további beruházásokra és reformokra van szükség.

Ezenfelül 2024-ben várhatóan meg fog szünni a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési rendelkezésének alkalmazása. A fiskális politikának támogatnia kell a monetáris politikát az infláció csökkentésében és az államháztartás fenntarthatóságának megőrzésében, miközben kellő teret kell biztosítania a további beruházásokhoz és a hosszú távú növekedés elősegítéséhez.

MIRE JÓ AZ EURÓPAI SZEMESZTER?

Az európai szemeszter keretet biztosít a tagállamok gazdaság- és foglalkoztatáspolitikáinak összehangolásához. 2011-es bevezetése óta az uniós tagállamok előtt álló költségvetési, gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai kihívások közös éves ütemterv szerinti megvitatására szolgáló, jól működő fórummá nőtte ki magát.

TÁMOGATÁSI CÉLPROGRAM

A NextGenerationEU központi elemét képező Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében 723,8 milliárd euró összegű hitel és vissza nem térítendő támogatás áll rendelkezésre az uniós országok által végrehajtandó reformok és beruházások támogatására. Az eszköz célja a koronavírus-járvány gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítése, valamint az európai gazdaságok és társadalmak fenntarthatóbbá és reziliensebbé tétele, illetve a zöld és a digitális átállással járó kihívásokra és lehetőségekre való felkészültségük fokozása. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében eddig folyósított kifizetések 175 milliárd eurót tesznek ki.

AZ EURÓÖVEZETI TAGÁLLAMOK 2024. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSITERVEINEK ÉRTÉKELÉSE

A Bizottság értékelt, hogy a 2024. évi költségvetésiterv-javaslatok összhangban állnak-e a 2023. júliusi tanácsi költségvetési ajánlásokkal.

Összességében a Bizottság úgy véli, hogy Ciprus, Észtország, Görögország, Spanyolország, Írország, Szlovénia és Litvánia költségvetésiterv-javaslatok megfelel az említett tanácsi ajánlásoknak. Ausztria, Németország, Olaszország, Luxemburg, Lettország, Málta, Hollandia, Portugália és Szlovákia költségvetésiterv-javaslatok nincsen teljes mértékben összhangban a tanácsi ajánlásokkal. Belgium, Finnország, Franciaország és Horvátország költségvetésiterv-javaslatok nem felel meg a tanácsi ajánlásoknak.

AZ EUROÖVEZET GAZDASÁGPOLITIKÁJÁRA VONATKOZÓ 2024-ES AJÁNLÁS

Az euróövezetre vonatkozó ajánlás konkrét szakpolitikai tanácsokkal látja el az euróövezet tagállamait az euróövezet egészének működését érintő témákban. Az idén induló ciklusban a hangsúly a magas inflációval és a versenyképességgel összefüggő kihívásokra adandó szakpolitikai válaszokra helyeződik.

AZ EURÓÖVEZETI TAGÁLLAMOKNAK:

- Összehangolt prudens költségvetési politikákat kell elfogadniuk, és le kell építeniük az energiatámogatási intézkedéseket annak érdekében, hogy fokozzák az államháztartás fenntarthatóságát, és elkerüljék az inflációs nyomás erősítését.
- Biztosítaniuk kell az állami beruházások magas és fenntartható szintjét, valamint a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és a kohéziós politikai programok végrehajtásának felgyorsítása révén ösztönözniük kell a magánberuházásokat.
- A versenyképességi dinamikák figyelembevételével támogatniuk kell a bérfeljesztéseket, amelyek mérséklik a munkavállalók vásárlóerejének csökkenését.
- Figyelemmel kell kísérniük a szigorodó finanszírozási feltételekkel kapcsolatos kockázatokat, a bankunió kiteljesítése mellett, valamint
- Erősíteniük kell a versenyképességet azért, hogy javítsák a forráshoz jutást, fejlesztik a tőkepiaci uniót és gondoskodnak arról, hogy a stratégiai ágazatokban nyújtott állami támogatás célzott maradjon, és ne torzítsa az egyenlő versenyfeltételeket az egységes piacon.

A RIASZTÁSI MECHANIZMUS KERETÉBEN KÉSZÜLT JELENTÉS

A riasztási mechanizmus keretében készült jelentés a potenciális makrogazdasági egyensúlyhiányok feltárására szolgáló szűrőként működik. Azonosítja azokat a tagállamokat, amelyek esetében részletes vizsgálatra van szükség annak értékeléséhez, hogy fennállnak-e szakpolitikai intézkedést igénylő egyensúlyhiányok.

A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás előző körének következtetése az volt, hogy Cipruson, Németországban, Görögországban, Franciaországban, Magyarországon, Olaszországban, Hollandiában, Portugáliában, Romániában, Spanyolországban és Svédországban áll fenn egyensúlyhiány vagy túlzott egyensúlyhiány. Ennek eredményeként a 2023–2024-es ciklusban ezen országokra vonatkozóan ismét részletes vizsgálatra kerül sor.

A riasztási mechanizmus keretében készült idei jelentés megállapította, hogy a részletes vizsgálat elvégzése egy további tagállam, konkrétan Szlovákia tekintetében is indokolt. Szlovákia az előző éves ciklusban is részletes vizsgálat tárgyát képezte, amely arra a következtetésre jutott, hogy az országban nem áll fenn egyensúlyhiány. Az azóta bekövetkezett gazdasági fejlemények azonban arra utalnak, hogy továbbra is fennáll az esetleges egyensúlyhiány kockázata, mivel úgy tűnik, hogy nem történtek egyértelmű lépések e kockázatok csökkentésére.

AZ EGYÜTTES FOGLALKOZTATÁSI JELENTÉSRE IRÁNYULÓ JAVASLAT

Az együttes foglalkoztatási jelentésre irányuló javaslat megerősíti, hogy az uniós munkaerőpiac reziliens. Az uniós foglalkoztatási ráta 2022-ben összességében 74,6% volt, 2023 második negyedévében pedig tovább emelkedett, 75,4%-ra, és így jelentősen meghaladja a világjárvány előtti szinteket. Ezzel egy időben az uniós munkanélküliség 2022-ben történelmi mélypontra süllyedt (6,2%), és ez a tendencia 2023 második negyedévében is folytatódott (6%). A tagállamok, régiók és ágazatok közötti eltérések mindazonáltal továbbra is fennállnak.

A nominálkeresetek emelkedése ellenére, a reálkeresetek 2022-ben különböző mértékben ugyan, de szinte minden tagállamban csökkentek. Ez rávilágít a kiegyensúlyozott bérmegállapítási mechanizmusok fontosságára, beleértve a szociális partnerek közötti erőteljes szociális párbeszédet és a hatékony kollektív tárgyalást, összhangban a nemzeti gyakorlatokkal. A megfelelő minimálbérek hozzájárulhatnak az alacsony keresetűek vásárlóerejének megőrzéséhez és a dolgozói szegénység csökkentéséhez, miközben

fenntartják a keresletet és erősítik a munkavállalás ösztönzőit. A jelentős szakemberhiány a gazdasági növekedés szűk keresztmetszete, amely nem megfelelő kezelés esetén a zöld és a digitális átállást is hátráltathatja.

Az együttes foglalkoztatási jelentés most először számol be arról, milyen előrehaladást sikerült elérni a 2030-ra kitűzött, uniós vagy nemzeti szintű foglalkoztatási, készségfejlesztési és szociális célok teljesítése terén. Bár az EU jó úton halad a 2030-ra kitűzött 78%-os kiemelt foglalkoztatási cél megvalósítása felé, további jelentős előreha-

ladásra van szükség a felnőttképzéssel és a szegénység csökkentésével kapcsolatos másik két kiemelt cél eléréséhez. Ez a jelentés határozottabb országspecifikus fókuszot is alkalmaz, a szociális konvergencia keretrendszerében foglalt elveknek megfelelően. A jelentés elemzi a tagállamokban felmerülő munkaerőpiaci, készségfejlesztési és szociális kihívásokat, hogy azonosítsa azokat a szociális konvergenciát érintő potenciális kockázatokot, amelyek mélyebb elemzést igényelnek.

Európai Bizottság magyarországi képviselő

Informatikai állami támogatásokat hagyott jóvá az Európai Bizottság

Az Európai Bizottság jóváhagyta, hogy hét tagállam, köztük Magyarország összesen legfeljebb 1,2 milliárd euró (mintegy 470 milliárd forint) állami támogatást nyújtson egy, a felhő- és pereminformatika-technológiák területét érintő közös európai kezdeményezéshez – közölte a brüsszeli testület.

Az uniós bizottság közleménye szerint a jóváhagyott Újgenerációs felhő-infrastruktúra és -szolgáltatások (CIS) nevű kezdeményezés elő fogja segíteni, hogy különböző európai szolgáltatók kutatást folytassanak, fejlesztést végezzenek és első ipari bevezetést hajtsanak végre a továbbfejlesztett felhő- és pereminformatika-technológiák terén.

A kezdeményezést hét ország, Franciaország, Hollandia, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország és Spanyolország közösen nyújtotta be. Magyarországról a 4iG távközlési és infokommunikációs vállalatcsoport a résztvevő.

A tagállamok a kezdeményezéshez összesen 1,2 milliárd euróig terjedő közfinanszírozást biztosítanak, amely várhatóan további 1,4 milliárd eurónyi magánberuházást fog mozgósítani – idézi a közleményt az MTI. A kezdeményezés megvalósításához 19 vállalkozás 19 „kimagaslóan innovatív” projektet fog végrehajtani – emelték ki.

A CIS az első olyan, közös európai érdeket szolgáló projekt, mely a felhő- és pereminformatika-technológiák területén valósul meg. Az első interoperábilis és nyílt hozzáférésű európai adatfeldolgozási ökoszisztéma, azaz egy több szolgáltató által nyújtott, felhő-perem kontinuum létrehozásáról van szó. A projektben adatfeldolgozási képességeket, valamint szoftver- és adatmegosztó eszközöket fejlesztenek ki, amelyek

egyesített, energiahatékony és megbízható felhő- és peremalapú adatfeldolgozási technológiák és kapcsolódó szolgáltatások kialakítását teszik lehetővé.

Az uniós bizottsági jóváhagyásról szóló határozat nyilvános változatában több információ áll majd rendelkezésre arról, hogy az egyes résztvevők milyen összegű támogatást kapnak. A határozat részletes adatokat tartalmazó változatát azt követően teszik majd közzé, ha sikerült rendezni a tagállamokkal és az érintett felekkel az adatok bizalmas jellegével kapcsolatos kérdéseket – idézi az MTI a közleményt.

19 PROJEKT

IPCEI minősítést kapott 19 felhőipari projekt, köztük olyan óriáscégek, mint a német SAP, Deutsche Telekom és Siemens, a francia Orange, a spanyol Telefónica. Ehhez a felhőipari elit klubhoz csatlakozik a két magyar cég: a 4iG Nyrt. és az E-Group ICT Software Zrt. A Közös Európai Érdeket Képviselő Fontos Projektek (IPCEI) olyan nemzetközi együttműködésen alapuló iparfejlesztési kezdeményezések, melyek a közös európai piac globális versenyképességi lemaradásait, és stratégiai kitétségeit orvosolják.

Elon Musk, az örülten innovatív zseni

Elon Musk Dél-Afrikában nőtt fel, kemény nevelést kapott. 18 évesen egyedül, négyezer dollárral vágott neki a világnak, s „amikor megérkezett Montrealba, nem volt nála más, mint egy lista az anyja rokonairól, akikkel még soha életében nem találkozott.” 51 évesen pusztán a maga erejéből, a siker beálltáig gyakran eszeveszett(nek tűnő) vállalkozásaiból, a világ leggazdagabb embere, aki számára a pénz jól érzékelhetően már csak eszköz, hogy formálja a világot.

Igen keveseknek megadatott ívü pályafutásról ad részletes képet Isaacson e műve. Az Amazon jelzi, hogy a New York Times bestsellere lett e könyv. „Kockázatfüggő – írja Musk életrajzírója” – ez már a Wall Street Journal könyvismertető videójának címe. „A nagy kérdés az emberekben Elon Muskról, vajon egy bolond vagy egy zseni? A gyors válasz, hogy mindkettő; a jobb, hogy rengeteg részletből van benne e két szélsőség között – olyan sok, hogy Isaacson egész, 542 oldalas könyve kell ahhoz, hogy mindet belezsúfolhassa. De kitűnően megtette. Isaacson tapasztalt életrajzíró, Einstein, Benjamin Franklin, Leonardo da Vinci, Jennifer Douda és Steve Jobs életrajzával sikerei listáján. (*Henry Kissingeret kifelejtették a listából!* – OP) Visszatekintve, e legutóbbi gyakorlómenetnek tűnik Muskhhoz, aki – Jobshoz hasonlóan – elgondolkodtatja az embereket, vajon meghökkentő viselkedése elválasztható-e a könyörtelen készletéstől, amely ilyen sikeressé tette.” – idézet a The Guardian recenziójából.

A Magyar Gyáripar előző számában olyan könyvről szóltunk, amelyek Musk emblemikus projektjeire összpontosított. Isaacson teljesen más képet kínál: több mint dupla terjedelemben átfogó és részletes, 'holisztikus' áttekintést a gyermekkorától kezdve a magánéletéről, az üzleti pályafutásáról, a törekvéseiről és egész karaktere, lényé formálódásáról.

A LIBRI így ajánlja e könyvet: „Isaacson új életrajzi könyve korunk egyik legizgalmasabb és legellentmondásosabb innovátoráról a világpremierrel egy időben jelenik meg magyar nyelven. Walter Isaacson eddigi munkáihoz méltó alapossággal írta meg Elon Musk történetét, amelyben egészen közről ismerhetjük meg az embert, aki elképesztő álmainak megvalósítása érdekében megszegte szinte az összes létező

Walter Isaacson: *Elon Musk*

ELON MUSK

Helikon Kiadó, 2023

szabályt, aki segített áttevezni a világot az elektromos járművek, a magán űrkutatás és a mesterséges intelligencia korszakába. És persze még a Twittert is megvette.

Isaacson két éven át követte Muskot, részt vett a megbeszélésein, együtt végigjárták a gyárait, és hosszú órákon át tartó beszélgetéseket folytatott vele, de kérdezte a családját, a barátait, a munkatársait és az ellenfeleit is róla. A könyv különleges betekintést nyújt Elon Musk sikereinek és kudarcainak történeteibe és soha nem látott közelségből vizsgálja meg, hogy Musk démonjai vajon zálogai-e az innovációnak és a kreatitásnak.”

Sok, a világ élvonalába tartozó lap és más médium közöl részletes beszámolót e könyvről, bizonyosságául főszereplője fontosságának és írója szakmai rangjának. A Los Angeles Times Isaacsonnal közölt róla nagy interjút ezzel a címmel: „Mániákus hangulatok és üzenetek hajnali háromkor: Miként 'hajózta be Isaacson Elon Muskot és az ő démonait.” Kis részlet innen: „Amikor az ünnepezt életrajzíró Isaacson nekiállt írni Muskról, tárgya nem csak a világ leggazdagabb emberei egyike volt, hanem a globális milliárdosok legmegosztóbbika. Hogyan terelgesse egy olyan ember beszámolóját, akit nagy célok vizionáriusának tekintett, ám szintúgy »időnként örültnek«, akit »mániákus hangulatok« gyötörnek, és önpusztító »démonok«? »Két dolgot szeretnék – mondta neki Isaacson. Az egyik, két évet tölteni Ön mellett, minden időben, minden tárgyaláson, megbeszélésen, találkozáson, semmit sem elzárva előlem. Figyelni Önt akcióban. A másik: semmi beleszólása a könyvbe. Meglepő módon Musk beleegyezett.”

Dr. Osman Péter

Gótikus templomok a történelmi Magyarországon

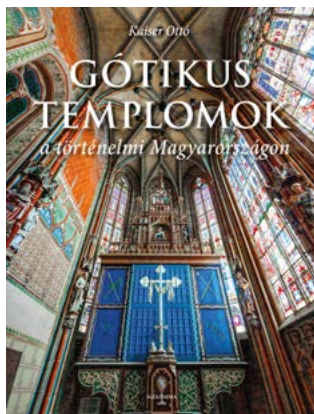
A tárgyához méltóan remek, elegáns, szép album. A gótika nagyhatású tömegkommunikációs eszközrendszerként szolgált. Az alkotásaiban megtestesülő megragadó újfenségesség, az egekbe szökellő, lenyűgöző székesegyházak, fényben fürdő, megragadó díszítésű belső terekkel az egyház és a vele szövetséges világi hatalom erejét, fensőbbiségét hirdették. Kaiser Ottó mesterien mutatja meg képekben és szavakban ennek minden szépségét.

A gótikában hatalmas építészeti innováció, technológia és szemléletváltás testesül meg. A kora szellemiségének és hatalomtechnikájának megfelelő román stílusvaskos és szigorú építészete után a gótika merész, szinte légiességű alkotásai csodálattal tölthették el az embereket – ahogyan ma is. Voltaképp hihetetlen, hogy a kor tudományának színvonalán hogyan voltak képesek a nagy katedrálisokban megvalósuló statikai bravúrokra.

Idézet Kaiser bevezetőjéből: „Magyarországon a XIII. század második felétől a XVI. sz. elejéig virágzott a gótikus építészeti stílus, bár a törökök által megszállt területeken többnyire elpusztultak az alkotások. A nyugati, északi, északkeleti régiókban, valamint a Felvidéken és Erdélyben káprázatos remekművek maradtak fenn. A szobrászat és a festészet szervesen kapcsolódott az építészethez. Időnként már önálló alkotások is megszülettek, bár a művészek annyira függtek a megrendelő elvárásaitól, hogy még mindig nem számítottak önálló egyéniségnek. *(Ez nem magyar specialitás. Az építő és képzőművészetek alkotóinak nevesítését, nevük megőrzését a reneszánsz vezette be. – OP)* Ez az album azt bizonyítja, maradandót alkottak.”

Az Alexandra ajánló remek összegzése: „A kecses, égbe törő építményeken és az ezeket ékesítő szobrokon és festményeken keresztül feltáru-
l előttünk a középkori Magyarország fénykora, Nagy Lajos, Zsigmond és Mátyás király uralkodása. Bár a török megszállás évtizedei és a történelem más viharai alaposan megtépázták a gótika örökségét, Kaiser Ottó fotói ékesen tanúsítják a gótikus építményköltemények időtlen szépségét.”

A szerzőről, saját oldaláról idézve: „Az elmúlt évtizedekben fotóriporterként, képszerkesztőként és főszerkesztőként dolgoztam. Több kulturális és fotografiai szaklap alapító főszerkesztője voltam. Fotográfusként mintegy negyven albumot készítettem. 50 országban fényképeztem és szere-

Kaiser Ottó:

GÓTIKUS TEMPLOMOK A TÖRTÉNELMI MAGYARORSZÁGON

Alexandra Kiadó, 2023

peltem önálló kiállításaimmal. Munkásságomat a következő díjakkal ismerték el:

- 2009 – Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt
 - 2010 – Magyar Művészetért Díj
 - 2011 – Regionális Prima Díj
 - 2019 – Magyar Örökség Díj
 - 2022 – Magyar Érdemrend Lovagkeresztje
- Korábbi albumai közül kettőről is szóltunk a Magyar Gyáriparban:
- A magyarországi templomok művészete – Válogatás egy évezred szakrális építészetéből (Alexandra Kiadó, 2013) – Magyar Gyáripar 2014/1. sz.
 - A Kárpát-medence 1000 csodája (Alexandra, 2018) – Magyar Gyáripar 2019/5. sz.

Fontos megemlíteni, hogy e kötet nagyalakú: 295 mm x 222 mm. Ez nem pusztán adat, hanem azt jelenti, hogy nagy teret ad a képek hatásos érvényesülésének, mind a részletek megjelenítésének, mind annak, hogy a látóteret betöltő összhatásuk lenyűgözze a szemlélőt. Még inkább áll ez a számos két oldalt betöltő felvételre. E mostani album azt is megmutatja, hogy Kaiser művészettörténésznek nemcsak a fényképezőgépével, hanem a leírásaival is remek. E kötetével hét mai országban láthatunk történelmi örökségünk gótikus remekeiből.

Magyarország – erős indítással: „A soproni Szent Mihály-templom az ország egyik legjelentősebb gótikus temploma. Fennmaradását annak köszönhetjük, hogy Szent László rendeletet hozott arról, hogy a gyorsan enyészetnek induló szentélyeket a megyéspüspökök kőből építtessék újjá.” Továbbá: Ausztria, Szlovákia – a felvidék számos remekével, Ukrajna, Románia – Partium és Erdély templomai, Horvátország, Szlovénia.

Dr. Osman Péter